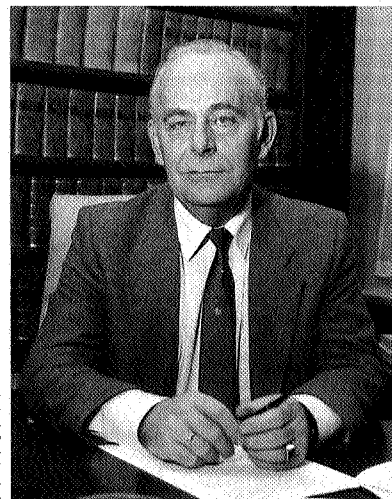

WATERSCHAPPEN

groot of klein

Kees Siderius

De waterschappen in Nederland worden gerekend tot de lagere overheid. Wat betreft oppervlakte beslaan ze zeer uiteenlopende gebieden: van luttele hektares tot meer dan een kwart provincie. In de eeuwen dat er waterschappen bestaan zijn er ettelijke reorganisaties en samenvoegingen geweest. Momenteel wordt daar opnieuw druk over gediskussieerd. De plannen variëren van een groot all-in waterschap per provincie (of nog groter) tot het behouden van huidige kleinschalige verdeling. Waterschappen, groot of klein?

Gedeputeerde D. van der Til

FOTO: H. L. M. TROMP

In de drie Noordelijke provincies zijn enkele tientallen waterschappen actief met verschillende taken. Er zijn waterschappen die het beheer voeren over zeedijken en slaperdijken, en die de boezembemaling verzorgen. De meeste waterschappen houden zich bezig met het waterkwaliteitsbeheer; soms moeten ze ook voor een aantal wegen zorgen. Apart vermeld moet worden het zuiveringsschap, dat de waterkwaliteit in de gaten moet houden. Alleen in Drente bestaat een zuiveringsschap; in Groningen en Friesland zijn de provincies hiervoor verantwoordelijk. Per provincie hebben de waterschappen zich verenigd in een Waterschapsbond.

Provinciegrens

Totnutoe hebben waterschappen zich nooit over de provinciegrenzen uitgestrekt. Daarin komt op

1 januari 1992 verandering wanneer Reiderzilver (Oost-Groningen) en Veenmarken (Oost-Drente) tot een nieuw waterschap genaamd Dollardzilver worden samengevoegd (zie elders in dit themanummer). Deze fusie heeft de hartelijke instemming van het ministerie. Het rijksbeleid op dit punt is dat een stroomgebied eigenlijk onder één waterschap moet vallen. De gedachte erachter is, dat dan een werkelijk effectief beheer gevoerd kan worden. Een andere gedachte op het ministerie is, dat in de toekomst zowel het kwantiteitsbeheer als het kwaliteitsbeheer in één hand zouden moeten komen.

Deze ideeën hebben tot veel discussie geleid in de waterschapswereld. Ook de provinciebesturen spreken daarbij hun woordje mee. De opvattingen blijken zeer verdeeld te zijn. De provincie Friesland is een warm voorstander van een groot all-in waterschap en heeft de waterschappen achter zich geschaard. In Groningen is de discussie nog gaande. Wel hebben Gedeputeer-

de Staten van Groningen de fusie van Reiderzilver krachtig ondersteund. Het Drentse provinciebestuur daarentegen heeft zich met hand en tand tegen deze samenvoeging verzet. De provincie werd daarbij eerst gesteund door de Drentse Waterschapsbond; later wijzigde de Bond haar standpunt en vindt de fusie nu een goede zaak.

Friesland loopt voorop

Landelijk gezien loopt Friesland zelfs voorop waar het de plannen voor een groot provinciaal waterschap betreft. Op 1 januari 1993 moet dit nieuw te vormen waterschap van start gaan. In fasen worden vervolgens de verschillende taken erin onder gebracht. Noorderbreedte ging praten met de Friese gedeputeerde D. van der Til, de grote stimulator van dit plan. *'Twee jaar geleden hebben wij in Friesland de Staten de vraag voorgelegd: hoe moet het in de toekomst met het waterbeheer?'*, vertelt Van der

Til. *'De taakverdeling tussen de algemene overheid en de functionele overheid via de Waterschapswet, de Wet op de waterkering en de Derde Nota Waterhuishouding was in een stroomversnelling geraakt. De meerderheid van de Staten koos toen voor de waterschapsoptie. Een minderheid van PvdA en Klein Links was aanvankelijk tegen omdat men waterschappen ondemokratisch vond. Toen later de Tweede Kamer de Waterschapswet aannam hebben de Friese Staten met algemene stemmen besloten een waterschap op te richten voor de hele provincie, inclusief de eilanden. Met ingang van 1 januari 1993 start het nieuwe waterschap met boezem en kwaliteit en twee jaar later komt de totale zeedefensie erbij.'*

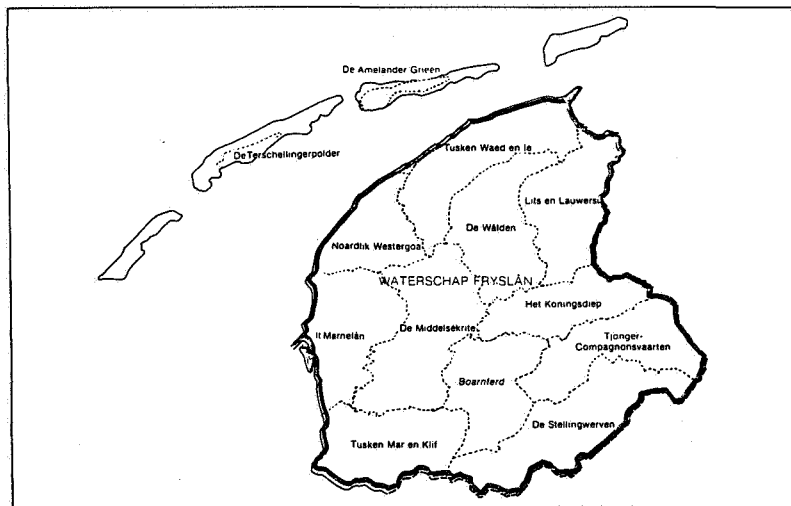
'Friesland kende historisch gezien een zeer versnipperd waterhuishoudkundig beheer. Tot de 50-er jaren waren er hier zo'n 300 waterschappen en wel 1000 partikuliere polders. Daarnaast heeft de provincie al meer dan 100

Storm op de kust bij Harlingen

FOTO: HARRY DROST

Waterschappen in de provincie Friesland

jaar de zorg voor het groot-boezembeheer in Friesland. Rond 1960 heeft de provincie initiatieven genomen om tot een concentratie van waterschappen te komen. Dit heeft – overigens met veel weerstanden – geresulteerd in 11 vasteland-boezemwaterschappen, terwijl de provincie het groot-boezembeheer bleef doen. Ook de zeedefensie is gereorganiseerd tot een kustwaterschap 'Friesland' te Harlingen, verantwoordelijk voor de hele vastelandkust. Alleen op Ameland en Terschelling bestaan nog aparte kustwaterschappen.

Geen dwarsliggers

Hoe gaat het nu met de bestaande waterschappen verder? Van der Til: 'Dezer dagen is een studiekommissie begonnen te onderzoeken hoe de overgang van de bestaande naar de nieuwe situatie voor de 11 waterschappen moet verlopen. Mijn uitgangspunt is te streven naar integraal waterbeheer, dus kwantiteit en kwaliteit. Dat standpunt is me door de buitenwacht nogal kwalijk genomen; daar werd gezegd dat ik al aangaf welke kant ik op wilde. Mijn reactie is dan: we gaan uit van integraal waterbeheer, dat is de optimale keuze. Maar ik heb heus wel begrip voor de werkelijkheid. Als uit de studie van de kommissie – waarin de Staten en de waterschappen vertegenwoordigd zijn – blijkt, dat het ook anders kan, dan wil ik dat best verdedigen.' 'Ik kan mij bijvoorbeeld voorstellen, dat het grote nieuwe waterschap aan de basis gaat werken met een distriktenstelsel, vergelijkbaar met de

bestaande waterschappen. Dat moet die kommissie maar uitzoeken. Wat natuurlijk heel essentieel is, met name in de buitengebieden, is dat er een direct contact is tussen de ingelanden en het waterschap. Dat moet er blijven.'

'Per 1-1-1995 wordt ook de hele zeedefensie onder het nieuwe waterschap gebracht. Dat was nog wel een discussiepunt, want het bestaande kustwaterschap Friesland had graag gezien dat zij werd uitgebouwd tot het nieuwe grote waterschap. Maar dat gebeurt niet. Ook Ameland en Terschelling moeten eronder gaan vallen. Terschelling is daar blij mee, want daar moet nog voor 53 miljoen gulden aan de dijken opgeknapt worden. Ameland heeft een andere opvatting, maar ja, Ameland heeft de dijken al op Delta-hoogte. In het algemeen kan ik zeggen dat de neuzen van de verschillende waterschappen wel in dezelfde richting lopen, al gaat de één wat sneller dan de ander. Er zijn geen echte dwarsliggers.'

Meer continuïteit

'Voor het personeel van de waterschappen, maar ook voor een deel van de provinciemensen gaat er het één en ander veranderen. Er wordt een nieuwe organisatie-opzet gemaakt en daar komt een personeelsplan bij. Daarbij wordt trouwens een sociaal statuut gehanteerd, waarin de rechten en plichten van deze mensen zijn vastgelegd.' 'Ook voor de provincie is dit een ingrijpende operatie. Een deel van het provinciaal apparaat

wordt ontrafeld; gebouwen, materiaal en personeel. Er zijn wel wat negatieve geluiden, omdat mensen die nu bij de provincie werken denken dat ze bij het waterschap hele andere dingen moeten gaan doen. Dat is natuurlijk niet juist. Het werk blijft. Ik kan me zelfs voorstellen dat het plezieriger kan werken onder de vlag van een waterschap, want dan zit je niet meer onder een politiek bestuur, waar de wind vandaag zus en morgen zo waait. Bij het waterschap heb je meer continuïteit, want dat waterschap heeft één taak, los van de politiek.'

Toch zullen er met het nieuwe waterschap problemen ontstaan aan de provinciegrenzen. 'Jazeker, de Friese boezem heeft veel raakvlakken met de randgebieden, zoals bij het Westerkwartier en het Lauwersmeergebied. Ik heb met de hoofddirectie Rijkswaterstaat afgesproken dat de eerste fase van dit plan zich zal beperken tot de provinciegrenzen. Anders moet ik bij alle Staten langs en dat kost mij teveel tijd. Zodra het besluit er is gaan wij praten met de burens. Dat zal eerst met Groningen zijn, want dat is de belangrijkste partner. Het gaat er dan om zo snel mogelijk afspraken te maken over waar de waterhuishoudkundige grenzen liggen en zonodig koersen naar een interprovinciaal waterschap. Verder zitten er nog wat randproblemen met Drente, Overijssel en Flevoland, waarvan ik denk, dat we dat wel met een bestuurlijk waterakkoord kunnen afdekken. Met Groningen ligt dat niet zo simpel. Voorlopig hebben we onze eigen koers uitgezet.'

Afgezaagd

Van der Til: 'Dit is uitdrukkelijk géén bezuinigingsoperatie, maar een efficiency-operatie. Het is waarschijnlijk zelfs zo, dat de hele omschakeling wat geld gaat kosten. Dit plan is er gekomen op beleidsmatige gronden, niet als bezuiniging.' 'Ik denk trouwens dat Friesland – als je kijkt naar de ontwikkeling van het integraal waterbeheer – in Nederland voorop loopt. In Groningen en Drente is het nog veel meer in discussie. In Groningen denkt men toch meer in de richting van een paar waterschappen. En in Drente zou men volgens mij het Zuiveringsschap zo kunnen uitbreiden met wat andere taken, maar dat stuit op de nodige weerstand. Het ligt politiek nogal gevoelig, al heeft men mij nooit duidelijk kunnen maken waarom.'

Is er al een nieuwe naam bedacht voor het toekomstige waterschap? Van der Til: 'Er is nog geen naam gekozen. Ik heb zelf de oude naam voor Friesland, namelijk 'Vrieslandt', wel eens voorgesteld. Een kommissie van de Fryske Akademy kwam met 'De Gouden Hoek', maar dat vind ik zo'n oude afgezaagde naam. We hebben nog een jaar de tijd.'